

УДК 373.3.091.26.064.2

Предик Аліна

кандидат педагогічних наук, доцент

доцент кафедри педагогіки та методики початкової освіти

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

м. Чернівці, Україна

<https://orcid.org/0000-0001-7356-8690>

РЕФЛЕКСІЯ ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Анотація

Стаття присвячена вивченню ролі рефлексії у формувальному оцінюванні молодших школярів у сучасній початковій школі. Мета статті - допомогти педагогам та батькам зрозуміти, як використання рефлексії може покращити навчальний процес і сприяти розвитку молодших школярів. Автор досліджує поняття рефлексії та її значення в навчальному процесі, описує методи та техніку, які допомагають формувати рефлексивну поведінку учнів. Вона також описує практичні методи реалізації рефлексії в навчальному процесі, які сприяють підвищенню рівня самооцінки та розвитку критичного мислення у молодших школярів. Для того, щоб розвивати вміння рефлексії у молодших школярів, вчителі можуть використовувати різноманітні методики, наприклад, бесіди на тему: "Що я зробив добре?" або "Що я міг зробити краще?". Вчителі також можуть давати завдання на написання роздумів про свої дії, вчинки та їх наслідки.

Рефлексія може бути корисним інструментом для формувального оцінювання молодших школярів у сучасній початковій школі. Рефлексія - це процес самоаналізу, в якому учні можуть повністю простежити шлях своїх успіхів та невдач у навчанні, розвиток навичок, а також вони можуть покращити свої результати в майбутньому. Крім того, рефлексія може бути включена в процес самооцінювання учнів. Наприклад, учні можуть бути

залучені до оцінювання своїх власних робіт та проектів, а також розглядати свої результати на основі критеріїв, які вони обговорювали в класі. Один із способів включення рефлексії у формувальне оцінювання молодших школярів - це проведення індивідуальних бесід про навчання, про досягнення, успіхи, труднощі та ін.

У результаті дослідження автор приходять до висновку, що використання рефлексії в оцінюванні може бути дуже корисним і допоможе учням краще зрозуміти свої навчальні досягнення та знайти способи їх покращення.

Ключові слова: контроль, оцінювання, самооцінювання, самоконтроль, формувальне оцінювання, рефлексія, рефлексивні уміння.

Постановку проблеми дослідження. Реформування освіти в Україні в контексті розвитку Нової української школи вимагає кардинальної перебудови організації освітнього процесу загальноосвітніх закладів, а саме сучасної початкової школи. Контроль є невід'ємним елементом навчального процесу, оскільки саме завдяки йому вчитель одержує зворотну інформацію про те, як учні сприймають, розуміють і засвоюють навчальні знання. Крім того, контроль впливає на мотивацію учіння. Контроль має здійснюватися не лише вчителем, але й самим учнем. Зокрема, на різних етапах навчального процесу учень може контролювати себе за допомогою різних форм контролю: зовнішній контроль, який поступово переходить у внутрішній, що на останньому етапі перетворюється на акт уваги [7]. Очевидно, що частота та форми контролю будуть залежати від ступеня засвоєння навчального матеріалу. Під час навчання проходить свідома регуляція навчальної діяльності.

Домінування оцінювального чи навчального контролю залежить від ролі і місця дисципліни у навчальному плані. Наприклад, українська мова і математика є провідними навчальними предметами і в початковій, і основній школах. Тому під час вивчення цих предметів переважають установки на повне засвоєння значного масиву навчального матеріалу. Матеріал для ознайомлення,

якщо й використовується, то здебільшого з метою поглиблення розуміння або підвищення ефективності засвоєння ядра знань. На зміщення акцентів у різних видах контролю впливає й характер навчального предмета, принцип його побудови. Концентричний принцип побудови навчального предмета тісно пов'язує всі елементи знань, що спонукає до повного засвоєння всіх попередніх знань, інакше наступні – зовсім не сприйматимуться. До таких навчальних предметів відносять математику, українську мову, іноземну мову та ін. Технології навчання таких предметів відрізнятимуться посиленням оцінювального контролю, його домінуванням [2].

Наукою доведено, що процес оцінювання в освіті завжди займав важливе значення. Однак він довгий час був спрощеним, адже був пов'язаний лише з оцінюванням знань, умінь та навичок. Сьогодні оцінювання – об'єктивний процес, який демонструє наявний досвід школяра, відповідність фактичним значенням показників якості, організацію освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти відповідно до державних вимог та обов'язкове врахування результатів рефлексії.

Результати рефлексії дозволяють учителеві вчасно внести зміни і корективи у навчальний процес, краще адаптувати знання до реальних можливостей учнів [2, с. 84].

Внаслідок рефлексії при успішному виконанні завдань виникає почуття впевненості, свободи, можливості і здатності самотійно долати труднощі навчання. Учні з рефлексивною здатністю практично не потребують зовнішнього контролю та оцінювання, вони працюють у вільному режимі, так як володіють здатністю самотійно визначати недостатність знань та окреслювати шляхи її подолання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формувального оцінювання молодшого школяра та саме питання рефлексії знайшло своє відтворення у дослідженнях І. Беха, О. Біляковської, М. Боришевського, Н. Гуткіної, А. Зака, В. Легіна, О. Савченко, І. Семенова та інших.

Метою статті є дослідження ролі рефлексії як складової формувального оцінювання молодших школярів у сучасній початковій школі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оцінка навчальної діяльності є необхідною ланкою в сукупності механізмів саморегуляції, в яких інформація про результат зіставляється з критеріями успіху [3; 5]. Науковцями доведено, що оцінювання успішності школярів може бути здійснене за такими рівнями: оцінку виставляє вчитель на основі своїх спостережень за учнем; оцінка виставляється на підставі вражень товаришів учня (взаємооцінка); самооцінка. Формувальна оцінка має не тільки кваліфікувати виконану вже роботу учня, а також сприяти усвідомленню ним його досягнень і помилок, формувати почуття відповідальності за виконання знань. Тобто оцінка повинна сприяти бажанню в учня йти вперед, упевненість в тому, що він може це робити, викликати в нього віру у свої сили, підбадьорювати в роботі.

Особлива роль належить оцінці в опануванні школярами самостійних форм навчальної діяльності. На думку С. Калаур, правильно сформульована оцінка є важливою умовою формування педагогічно бажаного ставлення до навчальної діяльності. Їй належить особливе мотиваційне значення, оскільки знання результатів свого поступу (цьому сприяє вміння оцінювати навчальну діяльність) підтримує мотиваційний тонус [4, с.104]. Учені виявили взаємозв'язок між ставленням до навчальної діяльності і особливостями самооцінки (її адекватністю і стійкістю). Самооцінка з виключно позитивним ставленням до навчання достатньо стабільна, характеризується тенденцією до адекватності [8].

Науковці В. Легін, О. Савченко трактують поняття «самооцінка як ціннісно-емоційне ставлення особистості до себе, яке створюється на основі знання про особливості своєї діяльності й міжособистісного спілкування, нормативних вимог соціального середовища» [5; 7]. Такі знання учень може отримати в процесі рефлексивно-оцінної діяльності, а також завдяки отримання інформації про результати перевірки, тобто діагностування.

На основі вищевказаного розуміння самооцінки в її структурі можна виділити такі компоненти: 1) знання школяра про себе, свої можливості, ставлення до себе, до результатів власної діяльності; 2) емоційно-ціннісне ставлення до себе; 3) соціальна установка.

Досліджуючи становлення самооцінки школярів, О. Біляковська дійшла висновку, що самооцінка учня починає формуватися в навчальній діяльності й утворюється поступово під впливом двох факторів: оцінки оточуючих людей (учителя, батьків, однокласників) і порівняння результатів своєї діяльності з результатом діяльності інших людей (однокласників) [2].

Вивчення процесу самооцінки учнів у навчальній діяльності показало, що «адекватної оцінки учнями виконаної ними роботи, усвідомлення вимог, які вона повинна задовольняти, може бути досягнуто лише шляхом включення самого учня до оцінного процесу, шляхом організації його роботи над критичним аналізом і оцінюванням своєї роботи» [7, с.9].

Г. Захарова розподіляє самооцінку на загальну (складається з часткових самооцінок) та парціальну (часткову), які у своїй єдності й взаємодії складають самооцінку особистості. При цьому загальна самооцінка передбачає прийняття особистістю себе (задоволення чи незадоволення собою), а парціальна самооцінка відбиває оцінку суб'єктом своїх конкретних проявів особистості та її якостей, вчинків, дій, можливостей. Саме парціальна самооцінка розкривається в спілкуванні (доброта, чесність, відповідальність, сміливість) та діяльності (здатності, знання, уміння), тому більш придатна для вимірювань за допомогою різних психологічних методів та діагностик.

С. Калаур [4] відзначає, що, оцінюючи спочатку лише результати власної навчальної діяльності, учні поступово включають у поле самооцінки й моральні якості своєї особистості.

Поетапне становлення самооцінки перетворює її в загальнодіяльнісне вміння, яке учні переносять на інший предметний зміст, а оцінка учнем якостей власної особистості змінюється в бік адекватності й обґрунтованості.

Отже, одним з головних завдань оптимізації самостійної діяльності молодших школярів постає створення певних дидактичних умов для активного формування в учнів адекватної самооцінки своїх досягнень, своїх самозмін, що вважається серцевиною особистості, регулятором її поведінки і діяльності, а це, у свою чергу вимагає активізації рефлексивно-оцінної діяльності молодших школярів.

Теоретичним фундаментом при цьому стали, по-перше, положення зарубіжних і вітчизняних психологів і дидактиків про визначальну роль самооцінки індивіда для будь-якої діяльності, зокрема навчальної, і всебічного розвитку взагалі, по-друге, сучасні психолого-дидактичні концепції щодо діагностики процесу учіння, зокрема самостійної діяльності школярів. Взагалі, самооцінка суттєвим чином впливає на ефективність діяльності учня і ступінь його прагнення до особистісного зростання. Найсильніший вплив самооцінки зазначає мотивація діяльності. Психологи (Д. Мак-Клелланд, Д. Аткинсон, Н. Хекхаузен, В.Юркевич та інші) встановили, що здібності до реальної, адекватної самооцінки сприяють становленню мотивів на досягнення успіху, посилюють впевненість особистості у важливості своєї праці і позитивних її результатах.

Самооцінка учнем своїх дій як рефлексивна діяльність характеризується, на думку дослідників цієї проблеми (І. Бех, В. Легін, О. Савченко), усвідомленням та оцінкою всіх компонентів навчальної діяльності (її мети, навчальної задачі, способів діяльності: умінь виділити загальне, інваріантне для різних навчальних предметів у виконанні різних завдань; усвідомлення конкретних операцій, необхідних для даної пізнавальної діяльності).

На думку К. Делікатного, зміна самооцінки в навчальній діяльності уможлиблює позитивну змінюваність уваги учнів, формуючи її в освітньому процесі та сприяючи її індивідуальній своєрідності щодо обсягу, стійкості й швидкості переключення та розподілу [3, с.19]. За твердженнями дослідника, самооцінка виступає чинником психологічної готовності до шкільного навчання.

Формування адекватної самооцінки неможливо здійснити без оволодіння учнем діагностикою виконаного завдання. Проголошуючи самостійну діяльність учнів провідною в структурі навчального процесу, а здібності до самооцінки – однією з основних якостей школяра, на жаль педагогічна наука поки що не має достатньо ґрунтовної відповіді на важливі питання цієї проблеми. Дослідження С. Мартиненко, М. Поташника, І. Підласого та інших учених мають наукову й методичну вартість щодо розкриття сутності і способів педагогічної діагностики, але вони адресовані вчителю як безумовний і часто єдиний спосіб вимірювання якості учнівської праці. Сьогодні потребують вивчення проблеми що стосуються навчання учнів способам і процедурам діагностики власних досягнень.

Отже, постійна активізація рефлексивно-оцінної діяльності у процесі самостійної роботи дозволяє дитині переосмислювати свій суб'єктивний досвід: особистісні зміни, ціннісні відносини, дії, знання.

У низці робіт учені вказують, що контрольнo-оцінний компонент навчальної діяльності невіддільний від рефлексії (новоутворення молодшого шкільного віку): виявляється в обговоренні учнями підстав для власних дій і налагодження відносин. Рефлексію школярів на власні дії психологи розглядають як важливу рису теоретичного мислення. Вони ж експериментально довели, що сформовані в учнів початкових класів контрольнo-оцінкові дії є основою для розвитку їхніх умінь не лише керувати своєю навчальною діяльністю, а й започатковують теоретичне ставлення до її об'єкта і до самого себе як суб'єкта діяльності. Таке ставлення спрямоване на постійні перетворення об'єкта навчальної діяльності [3, с.24].

Самостійна діяльність молодших школярів не може розглядатися ізольовано, відірвано від інших чинників навчального процесу. Її слід розглядати в контексті загальної життєдіяльності зростаючої особистості, та власного самовизначення. Важливе значення має забезпечення системності і сталості у самостійній роботі, що досягається шляхом плануванням навчального процесу.

Самостійна діяльність учнів буде ефективною, якщо вона для тих, хто навчається, особистісно зорієнтована та високомотивована. При такому підході вчитель бере участь у самостійній діяльності учнів опосередковано, через створення оптимальних педагогічних умов її протікання, через розробку системи різнорівневих завдань, які дозволяють максимально самореалізуватися кожному учневі.

В умовах упровадження компетентнісної освіти контроль та оцінювання навчальних досягнень молодших школярів мають стати тим важливим механізмом, який сприятиме розумінню школярем власного поступу та формування особистих якостей учня [7].

Впровадження формувального підходу до оцінювання молодших школярів дає змогу отримати інформацію про реальний стан навчальних досягнень учня, це дозволить вчасно прийняти педагогічні рішення для його покращення, допоможе відреагувати на труднощі, як виникають в навчанні [6].

В результаті психолого-педагогічних досліджень учені довели наявність певного взаємозв'язку між рівнем сформованості навчально-пізнавальної активності і особливостями самооцінки: учням з яскраво вираженою пізнавальною активністю притаманні диференційована рефлексія та обґрунтована самооцінка. Їх поступ у навчальній діяльності коректується самооцінкою. Водночас вона виражена чи зовсім не виражена в учнів зі слабкою пізнавальною активністю: самооцінка є менш диференційованою, а рефлексія не є мотивом діяльності. Вплив на самооцінку шляхом посилення її диференціації й конкретизації підвищує пізнавальну активність учнів [6].

Рефлексія є важливою складовою формувального оцінювання молодших школярів в сучасній початковій школі. Так, у психологічному словнику подано таке тлумачення поняття «рефлексія» (від лат. reflexio – відображення) – осмислення людиною передумов, закономірностей і механізмів власної діяльності, соціального й індивідуального способу існування; самоаналіз. Теоретична рефлексія – усвідомлення парадигмальних засад, еталонів,

стандартів і процедур пізнавального процесу та його результату – об'єктивованого знання» [5].

За В. Легіном, «рефлексія – це джерело внутрішнього досвіду, засіб самопізнання та необхідний інструмент мислення; це готовність і спроможність людини до самооцінки, самопізнання, аналізу своїх дій, мотивів, вчинків, настрою, до зіставлення їх із діями та вчинками інших людей» [5, с.120]. В умовах рефлексії будь-яка щоденна діяльність виконується обдуманно.

Тобто, рефлексія – це процес самооцінки, який допомагає учням зрозуміти свої сильні та слабкі сторони, а також знайти способи для подальшого зростання та розвитку. Так, під рефлексією розуміють здатність усвідомлювати свої особливості, усвідомлювати, як ці особливості сприймаються іншими, і будувати свою поведінку з урахуванням можливих реакцій.

Рефлексія як здатність виявляється в усвідомленні інформації, упорядкуванні знань суб'єкта, його уявлень про світ. А також осмислення способів, методів і засобів оперування інформацією, що невинно надходить.

Рефлексивність характеризується свідомою регуляцією особистістю власних дій, що сприяє її самопізнанню, самооцінці та саморозвитку.

В освітньому процесі рефлексія забезпечує зворотний оперативний зв'язок, дає змогу зіставити очікувані результати, окреслені на етапі цілевизначення, й одержані результати процесу навчання на уроці [6, с.98]. Рефлексію тлумачимо і як діяльність учителя(з метою оцінювання власної педагогічної роботи й результату учіння школярів), і як діяльність учнів (аналіз власного процесу учіння). На рефлексивно-оцінювальному етапі учні обговорюють хід роботи, свої емоції і почуття, аналізують досягнення намічених цілей:

Рефлексію як істотний механізм духовного саморозвитку особистості описує в своїх наукових доробках І.Д. Бех [1]. Саморозвиток стає можливим завдяки рефлексії, яка своїми мислительними засобами (самоаналіз, самосинтез, самоузагальнення) спонукає особистість до оволодіння духовними

цінностями. Автор наголошує, що рефлексивні процеси мають повністю охопити духовну сферу особистості, щоб розпочався процес її спрямованого вдосконалення. Отже, варто зазначити, що попри різноманіття наукових тлумачень, вивчення проблем рефлексії в психолого-педагогічній літературі відбувається в межах розуміння таких феноменів як свідомість, мислення, діяльність, спілкування, особистість [1].

Проаналізувавши сутність поняття «рефлексія», виокремимо такі рефлексивні вміння:

- здійснювати самоконтроль, самооцінку та взаємооцінку;
- аналізувати й оцінювати власну навчально-пізнавальну діяльність;
- під керівництвом учителя знаходити фактичну помилку в ході зіставлення результатів виконаної роботи зі зразком;
- перевіряти свою роботу за зразком; правильно оцінювати свою роботу тощо.

Для формування рефлексивних умінь учнів сучасної початкової школи пропонуються застосовувати різноманітні прийоми, серед яких:

- прийом Рефлексивний екран “Незакінчене речення”;
- “Шкала оцінки”;
- «Чарівний мішечок»;
- «Дерево почуттів»;
- Чарівний пензлик настрою;
- «like/ dislike»;
- «Кольорові долоньки»;
- «Мішень або тир»;
- «Острови» та ін.

Для того, щоб впровадити рефлексію як складову формувального оцінювання молодших школярів, вчителі початкової школи повинні створити сприятливу атмосферу для відкритого спілкування та звернення уваги на думки та почуття учнів. Також важливо дати можливість учням розповісти про свої

досягнення та навички, які вони здобули на уроках, а також про труднощі, з якими вони стикалися.

Вчителі можуть використовувати різні форми рефлексії, наприклад, портфоліо, дидактичні ігри, колективні дискусії та індивідуальні бесіди. Такі форми допомагають учням оцінити свій прогрес та зрозуміти, що їм потрібно робити для подальшого розвитку. Крім того, рефлексія допомагає вчителям зрозуміти, як краще підійти до кожного учня та допомогти йому у подальшому навчанні.

Як показує практика в процесі здійснення самостійної навчальної діяльності в учнів формуються вміння і прийоми рефлексії: самоспостереження, здійснення самоаналізу, самооцінки; уміння на основі ознайомлення з результатами діагностики співвідносити свої досягнення з попередніми. Оскільки на основі рефлексії учні здійснюють оцінювання власних змін, вчителі привчають школярів після виконання самостійної роботи визначати свої успіхи й слабкі місця і, враховуючи це, корегувати свої подальші дії. З метою рефлексії самостійної діяльності учня пропонуються вправи «Проаналізуй утруднення», «Перевір себе», «Чому я не впорався із завданням» тощо.

Застосування рефлексії як складової формувального оцінювання також допомагає учням відчувати себе більш залученими та зацікавленими у процесі навчання, оскільки вони беруть активну участь у процесі аналізу та оцінки своїх досягнень. Вони отримують змогу виражати свої думки та розмірковування про навчальні завдання та їх виконання, що сприяє розвитку комунікативних навичок та підвищує мотивацію до навчання.

Для поступового розвитку в учнів уміння здійснювати рефлексивний аналіз власної навчальної діяльності використовувалися рефлексивні опори, що містять питання, або “рефлексію почуттів” (малюнки, асоціації тощо). Також у рамках звичайних вправ і завдань учням (особливо з низьким та середнім рівнями навчання) надавалася необхідна допомога у вигляді додаткових, навідних запитань і завдань з оцінним навантаженням. Щоб учень, який не зміг

висловити власне оцінне судження або прийняти правильне рішення, не почувався пригніченим, подібні завдання повторювалися в нових ситуаціях, на різних уроках по декілька разів, що, безсумнівно, сприяло успішності оволодіння кожним учнем оцінними вміннями.

Крім того, рефлексія є важливою складовою соціального навчання. Вона допомагає учням зрозуміти, як їхні дії впливають на інших та як вони можуть покращити свої відносини з оточуючими. Це дає змогу формувати в учнів вміння співпрацювати, допомагати один одному та бути емпатичними.

Таким чином, рефлексія є важливим елементом формування самооцінки учнів. Вона допомагає учням зрозуміти свої сильні та слабкі сторони, що сприяє розвитку впевненості в своїх можливостях. Такий підхід допомагає учням ставати більш самостійними та незалежними від оцінок вчителів, що є важливим аспектом розвитку впевненості в собі та своїх здібностях.

Отже, рефлексія як складова формувального оцінювання молодших школярів є невід'ємним елементом сучасної початкової школи. Вона допомагає учням розвивати метакогнітивні навички, відчувати себе більш залученими та зацікавленими у процесі навчання, формувати соціальні навички, підвищувати мотивацію до навчання та впевненість у своїх здібностях. Такий підхід до оцінювання допомагає учням стати активними учасниками власного навчання, зрозуміти свої успіхи та проблеми, та зробити крок до самостійного навчання.

Для того, щоб реалізувати рефлексію як складову формувального оцінювання молодших школярів, вчителі повинні створити відповідні умови та забезпечити необхідні ресурси. Наприклад, вони можуть створити певні дидактичні матеріали та інструменти для проведення рефлексії, такі як портфоліо, щоденники, рефлексивні картки, плакати, сигнальні таблиці, «сходинок зростання» тощо. Вчителі також можуть організувати групові дискусії та спільну роботу, де учні зможуть взаємодіяти та обговорювати свої думки та ідеї [6, с.99]. Використання рефлексії у початковій школі сприяє створенню більш демократичної та відкритої атмосфери в класі, де учні можуть

бути вільні у висловлюванні своїх думок та розмірковування про навчальні завдання.

Окрім того, рефлексія допомагає вчителю отримувати більш об'єктивну інформацію про рівень засвоєння матеріалу учнями та їхні можливості. Вона дозволяє вчителю адаптувати навчальний процес до індивідуальних потреб та можливостей учнів, що забезпечує більш ефективне навчання.

Нарешті, рефлексія допомагає учням розвивати критичне мислення та аналітичні навички. Вона сприяє формуванню учнів, які здатні критично оцінювати свої дії та вчинки, робити висновки та знаходити рішення в складних ситуаціях; допомагає учням розвивати різноманітні навички та здібності, що забезпечують їхній успіх в майбутньому. Тому використання рефлексії у сучасній початковій школі має бути однією з основних педагогічних практик.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок. Таким чином, рефлексія є важливою складовою формувального оцінювання молодших школярів в сучасній початковій школі. Вона допомагає учням зрозуміти свої досягнення та труднощі, а також знайти шляхи для подальшого розвитку. Крім того, рефлексія може бути корисною не тільки для формувального оцінювання, але й для самого процесу навчання. Вона допомагає учням зрозуміти, які саме навички та знання вони здобули на уроці, які питання виникли, та які труднощі вони досі мають. Це дає вчителям можливість відповідним чином адаптувати своє навчання та підходи до кожного учня.

Також, рефлексія є важливим елементом розвитку метакогнітивних навичок учнів. Метакогнітивні навички - це здатність розуміти свій власний процес навчання та контролювати його. Рефлексія допомагає учням розвивати ці навички, оскільки вони вивчають свій власний прогрес в навчанні, а також знаходять шляхи для подальшого розвитку та вдосконалення.

У результаті використання рефлексії як складової формувального оцінювання молодших школярів в сучасній початковій школі, учні стають більш відповідальними та самостійними у своєму навчанні, а також здатними аналізувати свої досягнення та визначати свої потреби у подальшому навчанні.

Такий підхід не тільки сприяє успішному навчанню учнів, але й готує їх до успішного життя в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Бех І.Д. (2011) Рефлексія у духовному "Я" особистості. *Рідна школа. №8-9*. С. 9-14.
2. Біляковська О.О. (2008) Дидактичні засади оцінювання навчальних досягнень старшокласників в умовах модульного навчання: *дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09*. Львів, 237с.
3. Делікатний К.Г. (1990) Авторитет оцінки. К.: Т-во «Знання» УРСР, 48с.
4. Калаур С.М. (2004) Підготовка майбутніх учителів до оцінювання навчальних досягнень школярів з предметів природничо-математичного циклу: *дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04*. Тернопіль, 259 с.
5. Легін В. Б. (2012) Формування рефлексивних умінь навчальної діяльності молодших школярів у процесі проектної діяльності [Електронний ресурс] *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки. Вип. 20*. С. 117-121. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2012_20_29
6. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н.М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
7. Савченко О. Я. (2001) Удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Підготовка педагогічних кадрів до роботи в умовах нової структури і змісту початкової освіти: *Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, Полтава, 23-25 квітня 2001 р.* / Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г.Короленка. Полтава, С. 5-9.
8. Савченко О. Я. (2005) Вміння учнів учитися як вимір якості шкільної освіти. Теоретико-методологічні проблеми розвитку особистості в системі неперервної освіти: матеріали методологічного семінару АПН України 16 груд. 2004 р. Київ, С. 34-38.

Стаття надійшла до редакції 6 квітня 2023р.....

Alina Predyk

***REFLECTION AS A COMPONENT OF FORMATIVE ASSESSMENT OF
YOUNGER SCHOOL STUDENTS IN MODERN PRIMARY SCHOOL***

Abstract

Key words: control, assessment, self-assessment, self-control, formative assessment, reflection, reflective skills.

The article characterizes the essence of the concepts "control and evaluation activity", "reflection", defines the place and role of reflection as an important component of formative assessment.

In the conditions of educational reforms in Ukraine today, the issue of improving and increasing the efficiency of the educational process of junior high school students is particularly acute, which is why it is determined that the issues of assessment and reflection require study and analysis.

The purpose of the article is to carry out a theoretical analysis of the concept of reflection in the educational activity of a junior high school student, to clarify the role of reflection in formative assessment.

The study of the scientific works of Ukrainian and foreign scientists and practicing teachers made it possible to determine the peculiarities of the use of reflection in the formative assessment of educational achievements of younger schoolchildren.

The article demonstrates that reflection can be a useful tool for elementary school students, after which it can help them better understand their actions and achievements, and develop the ability to analyze their own learning and growth. Here are some ways that can help elementary school students incorporate reflection into their learning: portfolios, islands, palms, analyze difficulties.

Reflection can help students develop their ability to work independently and grow, understand their goals and focus on achieving them, and improve the quality of their learning. It is important to provide students with appropriate support and mentoring so that they can successfully incorporate reflection into their learning.

REFERENCES

1. Bex I.D. (2011) Refleksiya u duxovnomu "Ya" osoby`stosti. Ridna shkola. №8-9. S. 9-14. [in Ukrainian]
2. Bilyakovs`ka O.O. (2008) Dy`dakty`chni zasady` ocinyuvannya navchal`ny`x dosyagnen` starshoklasny`kiv v umovax modul`nogo navchannya: dy`s. ... kand. ped. nauk: 13.00.09. L`viv, 237s. [in Ukrainian]
3. Delikatny`j K.G. (1990) Avtory`tet ocinky`. K.: T-vo «Znannya» URSS, 48s. [in Ukrainian]
4. Kalaur S.M. (2004) Pidgotovka majbutnix uchy`teliv do ocinyuvannya navchal`ny`x dosyagnen` shkolyariv z predmetiv pry`rodny`cho-matematy`chnogo cy`klu: dy`s. ... kandy`data ped. nauk: 13.00.04. Ternopil`, 259 s. [in Ukrainian]
5. Legin V. B. (2012) Formuvannya refleksy`vny`x umin` navchal`noyi diyal`nosti molodshy`x shkolyariv u procesi proektnoyi diyal`nosti [Elektronny`j resurs] /Visny`k Gluxivs`kogo nacional`nogo pedagogichnogo universy`tetu imeni Oleksandra Dovzhenka. Seriya: Pedagogichni nauky`. Vy`p. 20. S. 117-121. Rezhy`m dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2012_20_29 [in Ukrainian]
6. Nova ukrayins`ka shkola: poradny`k dlya vchy`telya / za zag. red. N.M. Bibik. Ky`yiv : Litera LTD, 2018. 160 s. [in Ukrainian]
7. Savchenko O. Ya. (2001) Udockonalennya pofecijnoi pidgotovky` majbytnix ychy`teliv pochatkovy`x klaciv. [Improving the professional training of future teachers of elementary school]. Preparation of pedagogical staff for work in conditions of a new structure and content of elementary education: Materials of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference, Poltava, April 23-25, 2001. Poltava State Pedagogical University VG Korolenko University. Poltava, 2001. pp. 5-9 [in Ukrainian]
8. Savchenko O. Ya. (2005) Vminnya uchniv ychy`ty`cya yak vy`mip yakociti shkil`noi ocvity`. [Students' ability to learn as a measure of the quality of school education]. Theoretical and methodological problems of personality development in the system of continuous education: materials of the methodological seminar of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, December 16. 2004.

Kyiv, 2005. pp. 34-38 [in Ukrainian]